

MILLIY NAQSH ELEMENTLARINI ZAMONAVIY KIYIM DIZAYNIDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI

Qilichova Oybarchin

Termiz davlat pedagogika instituti

Aniq va tabiiy fanlar fakulteti

Texnologiya ta’lim yo’nalishi talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18605215>

Annotatsiya: Mazkur maqolada milliy naqsh elementlarini zamonaviy kiyim dizaynida qo‘llashning nazariy, badiiy va amaliy jihatlarini keng yoritiladi. Milliy bezak san’atining tarixiy shakllanish bosqichlari, naqshlarning ramziy ma’nolari hamda ularni zamonaviy moda talablari asosida qayta ishlash imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, an’anaviy va zamonaviy dizayn uyg‘unligini ta’minlashda dizaynerning ijodiy yondashuvi, innovatsion texnologiyalar va estetik, tamoyillarning o‘rni ochib beriladi. Tadqiqot natijalari milliy madaniy merosni saqlagan holda zamonaviy kiyim dizaynini rivojlantirish imkoniyatlarini asoslab beradi.

Kalit so‘zlar: milliy naqsh, zamonaviy kiyim dizayni, amaliy bezak san’ati, milliy meros, innovatsiya, estetik madaniyat.

Annotation

This article provides a comprehensive analysis of the theoretical, artistic, and practical aspects of applying national ornamental elements in contemporary clothing design. The historical stages of the development of traditional decorative art, the symbolic meanings of patterns, and the possibilities of adapting them to modern fashion requirements are examined. In addition, the role of the designer’s creative approach, innovative technologies, and aesthetic principles in ensuring the harmony between traditional and modern design is revealed. The research findings substantiate the potential for developing contemporary clothing design while preserving national cultural heritage.

Keywords: national patterns, contemporary clothing design, applied decorative art, national heritage, innovation, aesthetic culture.

Kirish

Bugungi globallashuv sharoitida moda sanoati nafaqat kiyim yaratish vositasi, balki madaniyatlararo muloqotning muhim shakliga aylanib bormoqda. Har bir xalq o‘zining milliy kiyim madaniyati, bezak san’ati va naqshlar tizimi orqali jahon modasida o‘z o‘rnini topishga intilmoqda. Shu jihatdan, o‘zbek milliy naqshlari rang-barangligi, murakkab kompozitsiyasi va chuqur falsafiy mazmuni bilan zamonaviy kiyim dizaynida muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy dizaynerlar oldida turgan asosiy vazifa — milliy naqshlarni faqat bezak sifatida emas, balki kiyimning mazmuniy va estetik asosiga aylantirishdan iboratdir. Bu esa ilmiy asoslangan yondashuv, tarixiy manbalarni chuqur o‘rganish hamda zamonaviy moda tendensiyalarini hisobga olishni talab etadi. Milliy naqshlarning shakllanishi va tarixiy rivoji. Milliy naqshlar xalqning ko‘p asrlik tarixiy tajribasi, ijtimoiy hayoti va estetik qarashlari mahsulidir. O‘zbek amaliy bezak san’atida islmiy, girih, o‘simliksimon va geometrik naqshlar yetakchi o‘rin tutadi. Ushbu naqshlar qadimdan kashtachilik, zardo‘zlik, to‘qimachilik, kulolchilik va me‘morchilikda keng qo‘llanilgan.

Naqshlarda qo‘llanilgan shakl va ranglar tasodifiy emas, balki ma’lum ramziy ma’noga ega. Masalan, islmiy naqshlar tabiat, hayot davomiyligi va uyg‘unlikni ifodalasa, geometrik

naqshlar tartib, muvozanat va mukammallik timsoli hisoblanadi. Milliy naqshlarning estetik va ramziy xususiyatlari

Milliy naqshlar nafaqat bezak, balki estetik tarbiya vositasi hamdir. Ular insonda go‘zallikni anglash, rang va shakl uyg‘unligini his etish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Har bir naqsh elementi ma’lum g‘oyani ifodalaydi: gular yangilanishni, doira — abadiylikni, chiziqlar esa hayot yo‘lini anglatadi. Zamonaviy kiyim dizaynida ushbu ramziy ma’nolarni saqlab qolish muhim bo‘lib, bu kiyimning nafaqat tashqi ko‘rinishini, balki mazmunini ham boyitadi.

Zamonaviy kiyim dizaynida milliy naqshlardan foydalanish yo‘nalishlari. Bugungi kunda milliy naqshlar zamonaviy kiyim dizaynida turli usullarda qo‘llanilmoqda:

- **Konstruktiv bezak sifatida:** Naqshlar kiyim konstruksiyasining muhim qismi sifatida ishlatiladi (yoqa, yeng, etak qismi).
- **Grafik dizayn elementi sifatida:** Raqamli texnologiyalar yordamida naqshlarning soddalashtirilgan va stilizatsiyalangan variantlari yaratiladi.
- **Matolar dizaynida:** Naqshlar matoga bosma yoki to‘qima usulida tushiriladi.
- **Aksessuarlar bilan uyg‘unlikda:** Milliy naqshli aksessuarlar kiyim obrazini to‘ldiradi.

Innovatsion texnologiyalar va dizayn jarayoni. Zamonaviy texnologiyalar milliy naqshlarni yangi shaklda talqin qilish imkonini bermiqda. Kompyuter grafikasi, AutoCAD va boshqa dizayn dasturlari yordamida naqshlarni modellashtirish, rang variantlarini sinash va kiyim maketlarini yaratish mumkin. Shuningdek, ekologik toza materiallar va raqamli bosma texnologiyalar milliy naqshlarni barqaror moda tamoyillari asosida qo‘llashga xizmat qiladi.

Milliy naqshlar orqali estetik va ma’naviy tarbiya, milliy naqshlardan foydalanilgan kiyimlar yosh avlodda milliy o‘zlikni anglash, tarixiy merosga hurmat tuyg‘ularini shakllantiradi. Ayniqsa, ta’lim jarayonida dizayn yo‘nalishidagi talabalar uchun milliy naqshlar asosida loyiha ishlari bajarish muhim pedagogik ahamiyatga ega.

Xulosa

Milliy naqsh elementlarini zamonaviy kiyim dizaynida qo‘llash estetik, madaniy va tarbiyaviy jihatdan katta imkoniyatlarga ega. An’anaviy bezak san’ati va zamonaviy dizayn uyg‘unligi milliy madaniyatni asrab-avaylash bilan birga, raqobatbardosh moda mahsulotlarini yaratishga xizmat qiladi. Ushbu yo‘nalish kelajakda dizayn ta’limi va moda sanoatining muhim tarkibiy qismi bo‘lib qoladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Barataliyeva N. Servis xizmati ta’limida kreativ metodlar orqali mexnat bozoriga mos mutaxassis tayyorlash.”Zamonaviy dunyoda innavatsiyon tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot ” nomli ilmiy, masofaviy onlayin konfrensiya. B.20-22.<https://inacademy.uz/index.php/zdit/article/view/73774>
2. Muhiddinova G. Texnologik ta’lim metodikasini raqamli ta’lim platforma orqali o’qitish. International Journal of Multidiscipliyan Research 2025/27. P.394-398
3. Qurbonboyeva M. Texnologiya darslarni tashkil qilishda axborot texnologiya vositalaridan foydalanishning muxim jihatlari.American of education and learning. 2025
4. Gadoymurodov Sh. (2022). Bo‘lajak texnologik ta’lim o‘qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish. Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali, 3(5), 5-7.